

האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

סולידריות ואחריות בהגות ובציבוריות - 53379

תאריך עדכון אחרון 01-03-2015

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: בוגר

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: סוציולוגיה ואנתרופולוגיה

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 1

סמסטר: סמסטר ב'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): ד"ר ניצן רותם

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: nitzan.courses@gmail.com

שעות קבלה של רכז הקורס: רביעי, 13:00 - 14:00 + תיאום מראש

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

מהו מקור הדבק החברתי? מה מניע אנשים להתאגד ולפעול יחדיו למען יעדים חברתיים ורעיונות מופשטים, כמו צדק, שוויון ושותפות גורל? הקורס "סולידריות ואחריות בהגות ובציבוריות" עוקב אחר המחויבות החברתית בארצות הברית ובישראל, וכולל קריאה מעמיקה של טקסטים מתחומי הסוציולוגיה, האנתרופולוגיה והפילוסופיה הפוליטית, שעניינם הוא זיקות מוסריות בין יחיד וחברה. הוגים כמו טוקוויל, דורקהיים, מוס, ארנדט, הברמס, דרידה, טיילור, אסאד, בק ובאטלר מעמידים תשובות שונות לחידת המחויבות. בעקבות רעיונותיהם, הקורס עוסק בחליפין ונדיבות, שותפות באינטרסים, אתוס החוזה, אחריות אישית, ומופעים גלובליים של סולידריות רגשית ושל שותפות גורל. בשיעורים נשווה בין הפתרונות התיאורטיים לבין דוגמאות מארבעה שדות חברתיים בישראל ובארצות הברית: יחסי צבא וחברה, הגירה ורב-תרבותיות, דאגה לאיכות הסביבה וקהילות וירטואליות. באמצעות ההשוואה בין שדה ותיאוריה נעמוד על הקושיות הגלומות ברעיונות השונים, כמו האוטונומיה שמוענקת ליחיד, החיפוש אחר הומוגניות, והאתגרים בשונות מגדרית ותרבותית. הקורס דורש מעורבות גבוהה של הסטודנטיות והסטודנטים בהכנת פריטי הקריאה.

מטרות הקורס:

חשיבה מחודשת על הסוציולוגיה של המוסר מתוך הפגשתה עם פילוסופיה פוליטית.

תוצרי למידה

בסימו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

בתום הקורס, סטודנטיות וסטודנטים יהיו מסוגלים להביא דוגמאות מהשדה החברתי לתופעות חברתיות עכשוויות שכוללות התקבצות והתאספות של אנשים (כמו פסטיבל מוזיקה, הפגנה או ארוחת ערב משפחתית) לתאר ולהגדיר את התאספויות האנשים, לזהות את הקושיות שגלומות בהתאספויות השונות, לבחון את הקשר בין ההתאספות לבין התיאוריות שנלמדו, ולדון ברלוונטיות של התיאוריה להבנת ההתאספות. מיומנות נוספת שניתנת בקורס היא יכולת להעמיק בקריאה של טקסטים תיאורטיים.

דרישות נוכחות (%) :

80%

שיטת ההוראה בקורס: הרצאה, קריאה מודרכת בטקסטים תיאורטיים, הבאת דוגמאות מהשדה, דיון.

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

פתיחה: חידת המחויבות והחשש הסוציולוגי (4.3.15)

באומן, זיגמונט (2007 [2003]), אהבה נזילה: על השבריריות של הקשרים האנושיים, ירושלים: הוצאת מאגנס, עמודים 102-96.
הובס, תומס (2009 [1651]) לווייתן, ירושלים: הוצאת שלם, עמודים 90-86.

יחידה ראשונה: מבטים על חברה: שותפות באינטרסים ושותפות גורל
1א. האתגר לפי טוקוויל (11.3.15)

דה-טוקוויל, אלקסיס (2008 [1835]), הדמוקרטיה באמריקה, ירושלים: הוצאת שלם, עמודים 197-196, 310-303, 449-446, 547-543.

1ב. האתגר לפי דורקהיים המוקדם (18.3.15)

Durkheim, E. (1964 [1893]), *The Division of Labor in Society*, translated by George Simpson, New York: The Free Press, pp. 202-205, 206, 210-216, 226-229.

1ג. האתגר לפי חנה ארנדט (15.4.15)

ארנדט, חנה (2013 [1958]), המצב האנושי, מאנגלית: אריאלה אזולאי ועדי אופיר, תל אביב: הקיבוץ המאוחד, עמודים 98-68.

1ד. התשובה של מרסל מוס (29.4.15)

מוס, מרסל (2005 [1924]), מסה על המתנה, תל אביב: רסלינג, עמודים 129-113; 90-57.

יחידה שניה: מבטים על היחיד: אחריות אישית ואי אפשרותה של אחריות

2א. אחריות אישית ואתוס החוזה (6.5.15)

האייק, פרידריך (2013 [1960]), חוקת החירות, ירושלים: הוצאת שלם, עמודים 84-72.

2ב. העמדת היחיד במרכז: פרובלמטיקה ראשונה (13.5.15)

טלאל, אסד (2010 [2003]), כינון החילוניות: נצרות, אסלאם, מודרניות, תל אביב: רסלינג, עמודים 109-106, 142-133.

2ג. העמדת היחיד במרכז: פרובלמטיקה שניה (20.5.15)

דרידה, ז'אק (2008 [1999]), מתת מוות, מצרפתית: מיכל בן-נפתלי, תל אביב: רסלינג, עמודים 90-68.

אלתוסר, ל. (2003 [1995 {1969}], על האידיאולוגיה: מנגנוני המדינה האידיאולוגיים, מצרפתית: אריאלה אזולאי, תל אביב: רסלינג.

יחידה שלישית: סולידריות אורגנית בעידן הגלובלי

3א. חלוקת העבודה: אתגרים חדשים (27.5.15)

אילוז, אווה (2013), מדוע האהבה כואבת, ירושלים: כתר ספרים, עמודים 173-123.

Butler, J. & Spivak, G. C. (2007), *Who Sings the Nation-State? Language, Politics, Belonging*, London: Seagull Books, pp. 58-62.

3ב. ניסיונות עכשוויים לתקן את החברה (3.6.15)

בק, אולריך (2002), עולם חדש מופלא, תל אביב: הקיבוץ המאוחד, עמודים 153-150, 143-138.

יחידה רביעית: סולידריות מכנית בעידן הגלובלי

4א. נגד פיצול (10.6.15)

טיילור, צ'רלס (2011 [1991/2]), מועקת המודרניות, ירושלים: הוצאת שלם, עמודים 83-92.
הברמס, יורגן (2001), הקונסטלציה הפוסט-לאומית, תל אביב: הקיבוץ המאוחד, עמודים 101-109.

4ב. נגד שלטון (17.6.15)

Scott, J. C. (2009), *The Art of Not Being Governed: An Anarchist History of Upland Southeast Asia*, New-Haven & London: Yale University press, pp. 220-237.

סיכום: החשש ונבואות הזעם - ההכרח? (24.6.15)

מאוטנר, מני (2013), "הליברליזם הישראלי: מליברליזם של זכויות שליליות לליברליזם של שגשוג אישי וחברתי", הרצאה בכנס "מדינת הרווחה: היבטים היסטוריים-משפטיים", אוניברסיטת תל אביב, 4 בפברואר 2013.

פרייזר, ננסי (2004), "מחלוקה להכרה? דילמות של צדק חברתי בעידן ה'פוסט-סוציאליסטי'", בתוך: פילק דני ורם אורי (עורכים), שלטון ההון: החברה הישראלית בעידן הגלובלי, הקיבוץ המאוחד וון ליר, עמודים 270-297.

חומר חובה לקריאה:

פתיחה: חידת המחויבות והחשש הסוציולוגי (4.3.15)

באומן, זיגמונט (2007 [2003]), אהבה נזילה: על השבריות של הקשרים האנושיים, ירושלים: הוצאת מאגנס, עמודים 96-102.
הובס, תומס (2009 [1651]) לווייתן, ירושלים: הוצאת שלם, עמודים 86-90.

יחידה ראשונה: מבטים על חברה: שותפות באינטרסים ושותפות גורל

1א. האתגר לפי טוקוויל (11.3.15)

דה-טוקוויל, אלקסיס (2008 [1835]), הדמוקרטיה באמריקה, ירושלים: הוצאת שלם, עמודים 543-547, 449-446, 303-310, 196-197.

1ב. האתגר לפי דורקהיים המוקדם (18.3.15)

Durkheim, E. (1964 [1893]), *The Division of Labor in Society*, translated by George Simpson, New York: The Free Press, pp. 202-205, 206, 210-216, 226-229.

1ג. האתגר לפי חנה ארנדט (15.4.15)

ארנדט, חנה (2013 [1958]), המצב האנושי, מאנגלית: אריאלה אזולאי ועדי אופיר, תל אביב: הקיבוץ המאוחד, עמודים 68-98.

1ד. התשובה של מרסל מוס (29.4.15)

מוס, מרסל (2005 [1924]), מסה על המתנה, תל אביב: רסלינג, עמודים 57-90; 113-129.

יחידה שניה: מבטים על היחיד: אחריות אישית ואי אפשרותה של אחריות
2א. אחריות אישית ואתוס החוזה (6.5.15)
האייק, פרידריך (2013 [1960]), חוקת החירות, ירושלים: הוצאת שלם, עמודים 72-84.

2ב. העמדת היחיד במרכז: פרובלמטיקה ראשונה (13.5.15)
טלאל, אסד (2010 [2003]), כינון החילוניות: נצרות, אסלאם, מודרניות, תל אביב: רסלינג, עמודים
109-106, 142-133.

2ג. העמדת היחיד במרכז: פרובלמטיקה שניה (20.5.15)
דרידה, ז'אק (2008 [1999]), מתת מוות, מצרפתית: מיכל בן-נפתלי, תל אביב: רסלינג, עמודים
90-68.
אלתוסר, ל. (2003 [1995 {1969}]), על האידיאולוגיה: מנגנוני המדינה האידיאולוגיים, מצרפתית:
אריאלה אזולאי, תל אביב: רסלינג.

יחידה שלישית: סולידריות אורגנית בעידן הגלובלי
3א. חלוקת העבודה: אתגרים חדשים (27.5.15)
אילוז, אווה (2013), מדוע האהבה כואבת, ירושלים: כתר ספרים, עמודים 123-173.
Butler, J. & Spivak, G. C. (2007), *Who Sings the Nation-State? Language, Politics, Belonging*, London: Seagull Books, pp. 58-62.

3ב. ניסיונות עכשוויים לתקן את החברה (3.6.15)
בק, אולריך (2002), עולם חדש מופלא, תל אביב: הקיבוץ המאוחד, עמודים 138-143, 150-153,
191-162.

יחידה רביעית: סולידריות מכנית בעידן הגלובלי
4א. נגד פיצול (10.6.15)
טיילור, צ'רלס (2011 [1991/2]), מועקת המודרניות, ירושלים: הוצאת שלם, עמודים 83-92.
הברמס, יורגן (2001), הקונסטלציה הפוסט-לאומית, תל אביב: הקיבוץ המאוחד, עמודים 101-109.

4ב. נגד שלטון (17.6.15)
Scott, J. C. (2009), *The Art of Not Being Governed: An Anarchist History of Upland Southeast Asia*, New-Haven & London: Yale University press, pp. 220-237.

סיכום: החשש ונבואות הזעם - ההכרח? (24.6.15)
מאוטנר, מני (2013), "הליברליזם הישראלי: מליברליזם של זכויות שליליות לליברליזם של שגשוג אישי וחברתי", הרצאה בכנס "מדינת הרווחה: היבטים היסטוריים-משפטיים", אוניברסיטת תל אביב, 4 בפברואר 2013.
פרייזר, ננסי (2004), "מחלוקה להכרה? דילמות של צדק חברתי בעידן ה'פוסט-סוציאליסטי'", בתוך:
פילק דני ורם אורי (עורכים), שלטון ההון: החברה הישראלית בעידן הגלובלי, הקיבוץ המאוחד וון ליר,
עמודים 270-297.

חומר לקריאה נוספת:

קריאת רשות

קריאת רשות ליחידה הראשונה:

- Braswell, H. and Kushner, H. I. (2010), "Suicide, Social Integration, and Masculinity in the U.S. Military", *Social Science & Medicine*, xxx, pp. 1-7.
- Hartmann, D. and Gerties, J. (2005), "Dealing with Diversity: Mapping Multiculturalism in Sociological Terms", *Sociological Theory*, 23(2), pp. 218-240.
- בנקלר, יוחאי (2013), הפינגווין והלווייתן: ניצחון שיתוף הפעולה על האנוכיות, אור יהודה: כנרת, זמורה ביתן, דביר.
- טרנר, ויקטור (2004 [1969]), התהליך הטקסי, תל אביב: רסלינג, עמודים 87 - 90, 90, 100, 111 - 115
- רם, אורי ופילק, דני (2013), "ה-14 ביולי של דפני ליף: עלייתה ונפילתה של המחאה החברתית", תיאוריה וביקורת, 41, עמודים 17-43.

קריאת רשות ליחידה השניה:

- דה-שליט, אבנר (2004), אדום-ירוק, תל אביב: בבל, עמודים 79-98.
- טיילור, צ'רלס (2011 [1991/2]), מועקת המודרניות, ירושלים: הוצאת שלם, עמודים 19-23.
- סופוקלס (2012 [428 לפנה"ס]), אדיפוס המלך, מיוונית: שמעון בוזגלו, תל אביב: ידיעות ספרים.
- שמיר, רונן (2007), "שוק פרטי ולחץ ציבורי: על עיצוב מושג האחריות החברתית של תאגידים", בתוך: הרצוג, ח., כוכבי, ט. וצלניקר, ש. (עורכים), דורות, מרחבים, זהויות: מבטים עכשוויים על חברה ותרבות בישראל, ירושלים: מכון ון-ליר, עמודים 237-258.
- Atiyah, P. S. (1995 [1988]), *An Introduction to the Law of Contract*, Oxford: Clarendon Press, pp. 1-20.
- Jonas, H. (1984 [1979/1981]), *The imperative of Responsibility: In Search of an Ethic for the Technological Age*, Chicago and London: The University of Chicago press.
- Parker, A., Sarat, A. and Umphrey, M. (2011), *Subjects of Responsibility: Framing Personhood in Modern Bureaucracies*, New York: Fordham University Press.
- Ricoeur, P. (1995), "The Concept of Responsibility", in: *The Just*, translated by David Pellauer, Chicago and London: The University of Chicago press, pp. 11-35.
- אבו חסין, ג'מאל וגונן, סמדר (2013), אחריות לחינוך וחינוך לאחריות, מכון מופ"ת, עמודים 11-13, 47-27, 62-61, 76-75.

קריאת רשות ליחידה השלישית:

- דורון, אברהם (2010), "סוף עידן האזרחות החברתית: בינוי מחדש של מדיניות הרווחה על בסיס של חוזיות", עיונים בתקומת ישראל, כרך 20, עמודים 396-412.
- הבר, כרמית, הלר, אלה והרמן, תמר (2011), "סולידריות במחאת קיץ 2011 - בין דימוי למציאות?", ירושלים: המכון הישראלי לדמוקרטיה.
- עמיחי, עפרה (2011), "במו ידיה: האחריות הנשית לעקדה באשה בורחת מבשורה לדויד גרוסמן", תיאוריה וביקורת, 39-38, עמודים 316-333.

קריאת רשות ליחידה הרביעית:

- Somers, M. (2008), *Genealogies of Citizenship: Markets, Statelessness, and the*

Right to Have Rights, Cambridge University Press.
Thompson, J. (2009), "Apology, Historical Obligations and the Ethics of Memory",
Memory Studies, 2(2), pp. 195-210.
וקסלר, פיליפ (2007), החברה המיסטית, ירושלים: כרמל, עמודים 147-172.
צ'טווין, ברוס (2003 [1987]), נתיבי שיר: סודם של האבוריג'ינים האוסטרלים, מאנגלית: עופר שור,
תל אביב: ספרית הפועלים, עמודים 68-75.

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :

מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 65 %
הרצאה 0 %
השתתפות 20 %
הגשת עבודה 15 %
הגשת תרגילים 0 %
הגשת דו"חות 0 %
פרויקט מחקר 0 %
בחנים 0 %
אחר 0 %

מידע נוסף / הערות:

משקל עבודת הבית הוא 65% מהציון הסופי

35% הנוספים הם פירות העבודה במהלך הסמסטר.

א. 20% עבודה שוטפת

ב. 15% תרגיל אמצע

15% בונים לתגובות במהלך הסמסטר (למאמרים מ- 11 שיעורים)